

Omán, az arab világ esszenciája

Az Ománi Szultánság nem pusztán egyike a Föld független országainak, hanem az utóbbi évtizedekben komoly nemzetközi tekintélyt vívott ki teljesítményeivel. A legtöbbet fejlődő nemzet titulását ugyanúgy kiérdemelte, mint a „fenntartható növekedés minta országa” címet. Ráadásul, itt a mennyiségi mutatókkal kifejezett növekedés valós minőség – változással, látványos előrelépéssel párosult. Az ország turisztikai palettája rendkívül gazdag, mind a természeti szépségek, látnivalók (pl. 1700 kilométer fehér homokos tengerpart, merész hegyvonulatok, kiszáradt folyómedrek, endemikus növény és állatvilág/, valamint az emberi alkotások gazdag tárháza. /ősi várak/erődök, vízalagutak, az arab építészeti stílus tárgyi emlékei, az arab piac a maga sajátos hangulatával, stb.). Az ország tudatosan készül az „olaj – utáni” periódusra, s a GDP formálásában távlatilag kulcs szerepet szánnak a turizmusnak, idegenforgalomnak. E tanulmány – tervek szerint – egy hosszabb turisztikai figyelem-felkeltő mű bevezető része, s ösztönzés az ország meglátogatására. A legismertebb nemzetközi szálloda-láncok jelenléte, a kiemelkedően jó közbiztonság, tisztaság, rend, színvonalas infrastruktúra mind-mind egy felejthetetlen utazás élményét ígéri.

The Sultanate of Oman is not only one of the independent states of the Earth but such country which achieved stable international reputation with its performance. It had received titles like „ The Most Developing Nation” as well as the „Pattern of the Sustainable Growth”. Furthermore in its case the quantifiable results of growth - which can be expressed in economic indicators – are coupled with changes in quality as well as a spectacular step forward. The country has a wide range of tourist attraction from natural beauties, sights (e.g. 1700 km white sandy beach, steep ranges of mountains, dry river valleys, endemic flora and fauna) and also a treasury of manmade creations (ancient castles and fortresses, water-tunnels, pieces of Arab architecture, the Arab markets with their special atmosphere, etc.) The country has already been preparing for the „post-oil period”, and tourism is a branch of economy which has been dedicated to play key importance in the formulation of GDP. This study is planned to be an introductory part of a longer work on tourism which aims to attract the attention and give encouragement for visiting the country. A journey to Oman may be really unforgettable thanks to the presence of the best known international hotel chains, the outstanding level of public security, cleanness, order, developed infrastructure.

Bevezetés

Ázsiai tallózásom során eddig olyan országokra bukkantam, olyan országok turisztikai bemutatására vállalkoztam, - Irán, Pakisztán – amely országok számos pozitívum mellett sok feszültséggel, ellentmondással bírnak, így kevésbé felelnek meg annak a turisztikai célkitűzésnek, hogy a magyar turisták érdeklődésének középpontjába kerüljenek, egyfajta lehetséges desztinációként hangsúlyozódjanak.

Pakisztán a számadatok, vagy mennyiségi mutatók alapján, a Világ vezető térsége lehetne évi 8%-os GDP növekedési adata alapján, viszont aminőségi paraméterek alapján (HDI Index) csak a 148. helyet tudhatja magáénak a Földön. Azaz, a mennyiségi növekedés nem párosult minőséggel, az élet-minőség kézzelfogható javulásával. Ugyanígy a beludzsisztáni partoknál fekvő Gwadar kikötő kínai tőkével az egyik legkorszerűbb mély-tengeri kikötője címre pályázhat, de a várható bevételek körvonalazásánál, szétosztása körül már most összeveszett a régió a központi kormányzattal, igazságtalannak ítélve a természeti kincsekből származó bevételek elosztását.

Régóta keresek egy olyan ázsiai országot, ahol a gyors növekedés egyben minőségi változásokkal, életszínvonal-emelkedéssel is összekapcsolható, s – örömmel írhatom – sikerült rábukkannom. Az Ománi Szultánságról van/lesz szó, akik a gyors (mennyiségi faktorokkal kifejezhető) növekedést tényleges életszínvonal átalakulásra tudták konvertálni, érdemi módon nagyot léptek előre.

Az ország bemutatása

Ez az elő-ázsiai ország az Arab félszigeten található, Szaud Arábia, Egyesült Arab Emírségek, Jemen szomszédságában. Egyrészt minden szomszédja muszlim ország, másrészt Omán fekvése, elhelyezkedése egy kiterített világtérképen egy középponti pozíció, minden irányból (keletről, nyugatról, északról és délről) jól megközelíthető, s a jelzett irányoktól szinte egyforma távolságban található.

Az ENSZ szakemberek Ománt választották az elmúlt 3 évtized leggyorsabban fejlődő országának az un. fejlődő világban. 30 – 40 évvel ezelőtt az országra kora-középkori viszonyok voltak jellemzőek, alacsony életkorral, népbetegségekkel, szegénységgel, 12 kilométer szilárd burkolatú úthálózattal rendelkezett az ország.

Ennek kontrasztjaként az új szultán trónra-lépésétől viharos gyorsaságú fejlődés, érdemi átalakulás vette kezdetét, az ország a XXI. században találta magát, adaptálta a mai kor technikai vívmányait, felszámolta az elmaradottságot, szegénységet, népbetegségeket, s a sor, a minőségi átalakulás hosszsan említhető. A félnomád beduinok nádkunyhókból kőházakba költöztek, ahol nemcsak a klíma-berendezés a társuk, hanem a luxus minden kelléke megtalálható házaikban.

A szilárd burkolatú úthálózat hossza ma meghaladja a 40.000 kilométert, az autóutak többsávosak, legtöbb helyen éjjel-nappal kivilágítottak, az utak mentén gondosan öntözött fű és egzotikus növények pompáznak, - egy alapvetően sivatagi környezetben. A sor, a drámai változások példái hosszsan sorolhatók. Ha a helyieket faggatjuk a „csoda” háttéréről, két dolgot szoktak említeni:

- Az egyik az olajbevételek, melyek finanszírozzák a szálloda, lakás, infrastrukturális fejlesztéseket (szélesebben mindent) annak ellenére, hogy Omán Közel keleti mércével ráadásul nem is nevezhető a legtehetősebb szénhidrogén-vagyron birtokosának. Készletei – Jemen kivételével – szerényebbek a szomszédokénál. Jelenleg ez a bevétel viszont elégségesnek tűnik a finanszírozáshoz, a gyors fejlődéshez, az életszínvonal látványos emeléséhez. Omán ebből a szempontból szerencsés országnak mondható, hiszen más, olajban gazdag államokban ez a nyersanyag nem a jólét, hanem súlyos viszályok forrása. Nigériában például az olajjövedelmek országon belüli igazságosabb elosztásáért évtizedek óta folytatnak küzdelmet a bennszülött lakosság békés és illegális fegyveres szervezetei. (Neszmélyi, 2012)

- A másik összetevő Kábusz bin Szaid al Busaidi szultán személye, vagy személyes varázsa. Az uralkodó – a helyiek szerint – sokat tett népe életszínvonalának emeléséért, felvilágosult vezető, modernizációs programját elfogadta a – mára kb. 4 milliós népesség, szeretik, tisztelik az uralkodót. Korábban azt a véleményt képviseltem, hogy sem a vallásnak, sem az „államformának” az uralkodónak nincs közvetlen szerepe a gyors növekedésben. Ezt a vélekedést mára némileg revidéálom. Kábusz szultán elképzelései követhetők, a tömeg hajlandó az uralkodó mellé állni, mert a gyakorlatban, saját bőrükön látják igazolódni a feltevések helyességét, a jó irányba tett lépéseket, a gazdagodást.

A szultánságban a közbiztonság nemzetközi összehasonlításban kiemelkedően jó, gyakorlatilag nincs bűnözés, a turista éjjel, egyedül is sétálhat az utcán, még homályosabb sikátorok környezetében is, biztonságban érezheti magát. Az infláció gyakorlatilag elhanyagolható, rend, tisztaság, nyugalom van (annak kiderítése, hogy ebben mekkora szerepe van a szultán személyének, vagy a szultánság nevű államformának, vagy a sarija törvénykezésnek – már egy másik tanulmány témája lehetne).

Az infrastrukturális fejlesztések látványosak, de nincs gigantomania. Az Egyesült Arab Emírségekkel szemben, vagy ellentétben nem törekednek égbenyúló tornyok, szállodák stb. építésére, minden létező magassági rekord megdöntésére, sőt építkezésükben kifejezetten az ősi ománi építészeti stílus, díszítőelemek, tradicionális építőanyagok felhasználása került előtérbe a tájidegen, a kulturális örökséget tagadó gigantomania helyett.

Nagyon fontos momentumnak érzem a sikerek rovatában, hogy Omán a „fenntartható növekedés minta-országa”. Rengeteg nemzetközi elismerést, díjat kapott környezet-tudatos magatartásáért, kézzelfogható lépéseiért.

A Szultánság endemikus (csak az adott helyen fellelhető) flórával, faunával rendelkezik. Ez egyrészt a turisztikai attrakciók táborában nem lebecsülendő előny, másrészt ennek a potenciálnak a megőrzésében, fenntartásában nemzetközi visszhangot kiváltó eredményeket tud felmutatni. Ennek révén nemzetközi támogatáshoz, forrásokhoz jut, illetve példát mutat e téren más országoknak. Két endemikus, vagy „totem-állatot” szeretnék példaként megemlíteni:

- Fehér színű nyársas antilop (oryx), ami a természetes élőhelyén vadászat, orv-vadászat miatt gyakorlatilag kipusztult. Néhány példányt sikerült Ománban megmenteni, s szisztematikus szaporításba fogtak. Rezervátumot hoztak létre az omániak sivatagos környezetben, (az állat természetes korábbi élőhelyén) s védték az orv-vadászoktól. Mára elmondható, hogy a fajt sikerült a kipusztulástól megmenteni.
- A másik ománi „sztár” a tengeri teknős, ami költéséhez –ősidők óta – használta, vagy használni igyekezett az ország közel 1700 kilométeres homokos tengerparti szakaszát, de rengeteg rá leselkedő veszély a kihalás szélére sodorta. Ismert, hogy több alfaja: létezik (cserepes teknős, ál-cserepes stb.), de a veszély közös sajátosság maradt. Itt is teknős-rezervátumok kerültek kialakításra, ahol a teknősök zavartalan mozgását biztosították. Sok esetben még a turisták mozgásának korlátozása árán is. A hatékony intézkedések nyomán mára már ezres nagyságrendűre dagadt az ománi teknős kolónia.

Nyitás a turizmus felé

„A 70-es évtizedben még félfedális állapotban levő ország mára modern infrastruktúrával, XXI. századi technológiával, jól képzett humán-erőforrással rendelkező állam lett, amely egyre inkább nyit a turizmus felé, s a következő évtizedekben várhatóan Közel Kelet egyik turisztikai sikeres desztinációja lesz.” Ezeket a mondatokat Kovács Balázs, a Magyar Turisztikai Hivatal Főtanácsosa 2005-ben írta, „Omán az Arab Világ esszenciája, a jövő turisztikai siker desztinációja az állami turizmus-fejlesztési politika sajátosságai az Ománi Szultánságban” című tanulmányában. A szerző személyes utazási élményére alapozva született e tanulmány.

E turisztikai program nem kisebb célt tűzött az ománi nép elé, mint – belátható időn belül – a turizmus GDP arányos hozzájárulása 20%-ot meghaladó mértékűre nőjön. A legnagyobb érdemnek, lépésnek azt a hosszú távú Turisztikai Tervet (Omán 2020), nemzeti programot tekintem, ami a turizmus nemzetgazdasági szerepét, a GDP arányos részvételét ugrásszerűen kívánja növelni belátható időn belül, tudatosan készülve az „olaj utáni” korszakra.

Viszonyítási alapként említeném meg, hogy történelmi tradíciói révén turisztikailag frekventált Egyiptomban, (ahol évente több milliós nagyságrendben fordulnak meg külföldiek) a turizmus GDP arányos részesedése jóval alacsonyabb. Az Arab Tavaszt megelőző évben, 2010-ben kb. 14 millió külföldi turista látogatott Egyiptomba, 12,5 mrd USD bevételt hozva az országnak, és ez az egyiptomi GDP 13%-ának felelt meg (Neszmélyi, 2013). A fentiek illusztrálják, hogy Ománban tényleg nagyot gondoltak, álmodtak.

Az ománi turizmusban rejlő lehetőségek ma még kihasználatlanok, az ágazat – lehetőségeihez képest – alulteljesít. Hogyan készült a hosszú távú Turisztikai Terv Ománban? Első lépésben felmérték az egyes régiók turisztikai attrakcióit, hozzájárulásuk lehetőségeit a Nemzeti Tervhez. A Nemzeti Brand: OMÁN AZ ARAB VILÁG ESSZENCIÁJA

Közigazgatásilag Omán 9 régióra tagolható, s minden régió turisztikai téren valamilyen mozgósító fantázia nevet kapott. Pl. a Muszandam félsziget fantázia neve: „Ékkő a koronán”, Bátna, Maszkat vidéke „Azúr Part”, Dhofar „Tömjén és pálmák földje” A nevezetességek, attrakciók két táborát különböztethetjük meg:

- Természeti attrakciók, látnivalók. Omán esetében a homokos tengerpart, drámai szépségű hegyek, fjordok, vízesések, a – már említett – endemikus flóra, fauna. Specialitás Ománban /itt a természeti látnivalók táborában/ az időszakos vízfolyások: arab néven a vádik. Itt sivatagos környezetben is egyfajta elszigetelt édenkert csodálható meg pálmákkal, piknikezésre alkalmas környezettel, fürdőzésre, felfrissülésre alkalmas tócsákkal.
- A turisztikai attrakciók másik csoportját az emberi alkotások, kultúrtörténeti emlékek képezik. Omán esetében várak (kb. 500 kő, illetve agyag-várral rendelkezik a Szultánság), mecsetek, paloták, vízi alagutak (helyi néven faladzs). Említést érdemel, hogy ez utóbbiak a múltban és a jelenben is fontos szerepet töltenek be Omán vízellátásában. Omán nem rendelkezik jelentősebb természetes felszíni vízfolyásokkal, így komplex vízhasznosítási stratégia révén (pl. szennyvíztisztítás és újrahasznosítás, tengervíz sótalánítás, stb.) egészíti ki a természetből nyerhető vízkészleteit. A legnagyobb vízfelhasználó ágazat Ománban is a mezőgazdaság (Saif Al Shaqsi, 2014). Ugyanakkor a vízszükségletet az említett módon sikerült megnyugtató módon biztosítani (Oman Tribune, 2014), szemben más, hasonló klímájú országokkal, például

Pakisztánnal, vagy Egyiptommal. Utóbbi például már hosszú ideje vitában áll a Nílus felső folyásánál, illetve vízgyűjtő területéhez tartozó országokkal (Etiópia, Eritrea, Szudán, Uganda, Kenya, Tanzánia, Burundi, Ruanda és a Kongói Demokratikus Köztársaság) a folyó vízhozama megosztásának tekintetében (Neszmélyi, 2010). Fontos kihangsúlyoznom, hogy kiemelt cél a nemzeti hagyományok ápolása, tiszteletben tartása. (Még a Turisztikai Tervben is tetten érhető).

Az életszínvonal folyamatos növekedését jól szemléltetik a gombamód épülő neo-arab stílusú házak, villák, ám ezek egyike sem kihívó. A gazdagság, a jólét nem párosul hivalkodással. Hiányoznak a természet-idegen felhőkarcolók. A színek, formák harmóniájára messzemenően ügyelnek, a ruházat is tradicionális, de mégis elegáns.

A férfiak fehér, patyolat tiszta földig érő köntösben járnak (helyi neve diszdásh), a köntöst átfogó öv bojtjait fűszeres parfümbe mártogatják. A nők viseletében fellelhető az arab öltözködést, előírást követő csador, nikáb stb. de ezek viselete a Szultánságban nem kötelező. A nők teljes jogú tagjai a társadalomnak, hivatali funkciókat tölthetnek be, egyáltalán dolgozhatnak, autót vezethetnek. Az ország felvilágosult, toleráns, turista-barát. Mind a fiatalok, mind a városok lakosságának zöme jól beszél angolul.

Nem elhanyagolható szempontként említem, hogy e gazdag, fizetőképes, a turizmus hozzájárulását számottevően fokozni kívánó ország illik a magyar kormány azon törekvésébe, amit az „Ázsiai nyitás politikája” kifejezés fed. Azt is hangsúlyoztam, hogy a hosszú távú turisztikai program már tudatos felkészülés az olaj utáni korszakra, így ők is nyitottak a nemzetközi kapcsolatokra.

A legsikeresebb magyar multinacionális vállalat a Mol Ománban is szerzett szénhidrogén kitermeléshez koncessziós területet. Úgy gondolom, sikeres tevékenysége elősegíti, pozitívan alakítja a kétoldalú kapcsolatokat. Másrészt azt hiszem, hogy az ománi „siker sztori” számos eleme hazánkban is átvehető, alkalmazható. Kovács Balázs (2005) jóslata (Omán a jövő turisztikai siker desztinációja) egyre kézzelfoghatóbb valóság.

Felhasznált irodalom

CASEY VINE, P. (1995): *Oman in History*. London, Immel Publ, cop..

KATZMAN, K. (2005): *Oman: Reform, Security and US Policy*. (on-line) Library of Congress, Congressional Research Service. Hozzáférés: <http://www.fas.org/sgp/crs/mideast/RS21534.pdf> (olvasva: 2014. 01. 15.)

KOVÁCS B. (2005): Omán: az arab világ esszenciája, a jövő turisztikai sikerdesztinációja - az állami turizmus fejlesztés-politika sajátosságai az Ománi Szultánságban. *Turizmus Bulletin*, IX. évf. 3. szám pp. 11-18.

NESZMÉLYI GY. (2010): Egyiptom mezőgazdaságának sajátos vonásai. *EU Working Papers*, vol. 2. December. pp. 87-93 ISSN: 1418-6241

NESZMÉLYI GY. (2012): Nigéria perspektívái: kibontakozás vagy káosz és terrorizmus? *Nemzet és biztonság – Biztonságpolitikai Szemle* 2012. 5. évf. 2. szám, pp. 64-71. HU ISSN 1789-5286

NESZMÉLYI GY. (2013): *Az egyiptomi belpolitikai események hatása a turizmusra*. „Multidiszciplináris kihívások, Sokszínű válaszok” c. Szimpózium, BGF KVIK Közgazdasági és Társadalomtudományi Tanszéki Osztály, Budapest, 2013. november 11. (kézirat)

OMAN TRIBUNE (2014): *Green Days focuses on water conservation*. (on-line) Hozzáférés: <http://www.omantribune.com/index.php?page=news&id=77239&heading=Oman> (olvasva: 2014. 01. 15.)

SAIF AL SHAQSI (2014): *Integrated Water Management Strategy in Oman*. Muscat Green Days conference. (on-line) Hozzáférés: <http://www.sesam-uae.com/muscat/presentations/Dr.%20Saif,%20Ministry%20of%20Regional%20Municipalities%20and%20WR.pdf> (olvasva: 2014. 01. 15.)